

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра психології і туризму

Курсова робота

на тему: «Культурна спадщина Китаю як об'єкт туристичної діяльності»

здобувача групи Т 02-21
факультету туризму, бізнесу і
психології
освітньої програми
Туристичне обслуговування
спеціальності 242 Туризм
Карпенко Євгенії Олексіївни

Науковий керівник:
к. істор. н., доц. Лебедева І. М.

Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____
Національна шкала _____

Члени комісії:

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК ТУРИСТИЧНОГО РЕСУРСУ.....	5
1.1 Культурна спадщина як туристичний ресурс: теоретичні аспекти проблеми.....	5
1.2 Місце Китаю у Світовій спадщині людства.....	7
РОЗДІЛ 2. ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ КИТАЮ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	11
2.1 Історико-культурна спадщина Китаю як туристичний ресурс.....	11
2.2 Подієві туристичні ресурси Китаю.....	14
2.3 Нематеріальна культурна спадщина Китаю як туристичний ресурс.....	16
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ КИТАЮ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	21
3.1 Перспективи розвитку етнографічного туризму у Китаї.....	29
3.2 Співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою у галузі туризму.....	24
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34
ДОДАТКИ.....	38

ВСТУП

Актуальність теми курсової роботи. Китай є однією з найбільш привабливих країн у сфері туризму, з величезним туристичним потенціалом, сформованим історично. У другій половині XIX ст. став розвиватися внутрішній туризм, а на рубежі XIX–XX століть набув свою популярність міжнародний туризм.

Китай є однією з найбільших країн світу з багатою історією та культурою. Туризм є важливою галуззю для економіки Китаю, оскільки країна приваблює мільйони туристів з усього світу. Однією з головних причин відвідування Китаю є дослідження культурної спадщини країни. Китай має давню історію, що проявляється у його архітектурі, мистецтві, релігії, традиціях та звичаях. Багато туристів з усього світу приїждять щоб подивитися на такі культурні пам'ятками як: храми, палацові комплекси, музеї, галереї мистецтв та інші історико-культурні об'єкти. Крім того, Китай також приваблює туристів своєю кухнею яка відома на весь світ своєю екзотичністю. Китай є величезною країною з різноманітним ландшафтом. Туристи з усього світу відвідують китайські гори, річки, пустелі та озера.

Китай – дивовижна країна Сходу, яка сповнена своїх таємниць і загадок. Історія цієї азійської країни обчислюється тисячоліттями. Тут сплелися воедино вірність традиціям стародавньої цивілізації і скажений ритм життя сучасних мегаполісів. Вражаюча протяжність територій і багаторічна історія Піднебесної дозволяють запропонувати величезну різноманітність об'єктів.

Тому дослідження місця культурної спадщини Китаю в туристичній діяльності є актуальним.

Метою дослідження є характеристика об'єктів культурної спадщини Китаю та їх місце в індустрії туризму КНР.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розглянути культурну спадщину як туристичний ресурс;
- визначити місце Китаю у Світовій спадщині людства;
- розглянути історико-культурну спадщину Китаю як туристичний ресурс;
- розглянути подієві туристичні ресурси Китаю;
- дослідити нематеріальна культурну спадщину Китаю як туристичний ресурс;
- дослідити перспективи розвитку у Китаї етнографічного туризму;

- розглянути співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою у галузі туризму та визначити його перспективи.

Об'єкт дослідження – історико-культурна спадщина Китаю.

Предмет дослідження – особливості використання об'єктів історико-культурної спадщини Китаю у туристичній галузі.

Методи дослідження. Були використані методи: критичний аналіз літературних джерел щодо теми роботи; ретроспективна, вивчення та аналіз економічних показників розвитку туризму у Китаї; аналізу та синтезу та дедукції, хронологічний підхід при розгляді культурної спадщини Китаю; узагальнення при формулюванні висновків.

Науково-теоретичної та інформаційною основою дослідження стали роботи вітчизняних і зарубіжних учених, які займалися проблематику культурної спадщини Китаю, вивчали стан із перспективи розвитку туристичної галузі КНР, документи ЮНЕСКО та UNWTO, урядових установ КНР.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі місця культурної спадщини Китаю у туристичній галузі країни.

Обсяг і структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст дослідження викладений на 34 сторінках, містить 1 таблицю, 1 додаток, список використаних джерел із 35 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК ТУРИСТИЧНОГО РЕСУРСУ

1.1. Культурна спадщина як туристичний ресурс: теоретичні аспекти проблеми

На сьогоднішній день спостерігається зростаюча увага до культурної спадщини всього світу. Міжнародний туризм допомагає популяризувати культурні скарби різних країн і народів, але з урахуванням глобальних проблем, екології та конфліктів, важливо активно зберігати культурну спадщину на всіх рівнях суспільства.

Аналізуючи найбільш популярні туристичні маршрути, можна передбачити інтерес потенційних клієнтів до об'єктів світової культурної та природної спадщини ЮНЕСКО, які часто стають брендами та візитівками країн. Але, на жаль, менша увага приділяється нематеріальній культурній спадщині, яка також підлягає охороні ЮНЕСКО.

Культурна спадщина є важливою матеріальною та духовною складовою розвитку багатьох видів туризму, зокрема культурного туризму. Розвиток туризму відіграє суттєву роль у вирішенні соціально-економічних проблем на регіональному рівні, таких як створення нових робочих місць, забезпечення високого рівня життя населення та підвищення інвестиційної привабливості регіонів. Культурний туризм є окремим видом туризму, який базується на історико-культурному потенціалі країни, включаючи соціокультурне середовище з усіма його традиціями, звичаями, особливостями побутової та господарської діяльності.

- культурний туризм – форма пізнання культурної спадщини;
- культурний туризм спрямований на вивчення культурної спадщини, дослідження життєвого досвіду інших людей, їх звичок та досягнень у сфері інтелекту та творчості. Він відображає сучасні тенденції гуманізації та розвитку культури як ресурсу, який забезпечує розвиток цілих регіонів.

З 1978 по 2023 рік до списку Світової спадщини ЮНЕСКО було внесено 1157 об'єктів. 56 з яких належать Китаю. Наразі налічується 167 держав-учасниць Конвенції [11].

Список визначних пам'яток, які можуть привернути увагу культурних туристів, наданий ЕСТАРС (1998):

- 1) місця археологічних розкопок і музеї;

- 2) архітектура (руїни, знамениті будинки, історичні міста);
- 3) мистецтво, скульптура, ремесла, галереї, фестивалі, події;
- 4) музика й танці (класична, народна, сучасна);
- 5) драма (театри, кіно, драматурги);
- 6) вивчення мови й літератури, події;
- 7) релігійні свята, паломництво;
- 8) культури й субкультури (народні або давнішні) [2].

Нематеріальна культурна спадщина є значним туристичним потенціалом, який потребує збереження, вивчення та популяризації. Туристичні подорожі та екскурсії можуть бути важливими засобами просування цього ресурсу.

З 1978 по 2023 рр. до списку включено 676 елементів. З яких 43 елемента належать Китаю. На сьогодні нараховується 140 держав-учасниць Конвенції [4].

Приклади елементів (об'єктів) нематеріальної культурної спадщини відповідно її складників (табл. 1.1).

Україна приєдналася до Конвенції 6 березня 2008 року відповідно до Закону України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини» [3].

В Україні також затверджений Перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України, до якого включені:

- 1) Орнек - кримськотатарський орнамент;
- 2) Косівська мальована кераміка;
- 3) Культура приготування українського борщу;
- 4) Петриківський розпис – українське декоративно-орнаментальне малярство XIX-XXI ст.ст.;
- 5) Козацькі пісні Дніпропетровщини [1, 7].

Дослідження елементів нематеріальної культурної спадщини у всесвітньому масштабі показує, що лише деякі з них є добре відомими та популярними серед туристів (такі як пекінська опера, театр "Но", індонезійський батик, традиційне мистецтво килимарства в Ірані тощо). Більшість елементів є відомими тільки представникам відповідної культури та фахівцям, включаючи Україну. Проте туристичні можливості, пов'язані з нематеріальною культурною спадщиною, безмежні. Ознайомлення з цими елементами може відбуватися під час відпочинку, туристичних маршрутів та екскурсій. З урахуванням міжнародної охоронної статусу, нематеріальна культурна спадщина може стати важливим елементом туристичного іміджу

окремих територій. Важливо підвищити рівень інформованості туристів, збільшити їх мотивацію та професійно визначити туристичний імідж та бренд елемента. Це допоможе створити сприятливий бізнес-клімат для залучення інвестицій [1].

Отже, нематеріальна культурна спадщина має значний потенціал для розвитку туристичного продукту, але вона ще недостатньо відома широкому загалу. Тому, для досягнення кращих результатів, необхідно підвищувати обізнаність суспільства про неї та підтримувати зусилля міжнародних організацій у збереженні та охороні цієї спадщини. Для цього потрібно розробити ряд заходів, які допоможуть популяризувати нематеріальну культурну спадщину, залучити до цього процесу туристичну індустрію та розвивати цей напрямок.

Наша культурна та природна спадщина є незамінним джерелом життя та натхнення, тому її охорона має велике значення для людства. Особлива важливість приділяється збереженню матеріальної культурної спадщини в усьому світі, оскільки вона є надзвичайно цінним джерелом знань і вмінь, які передаються з покоління в покоління. Ця передача знань має велику соціально-економічну цінність як для меншин та основних соціальних груп у державі, так і для країн, що розвиваються та розвинених країн. Важливість нематеріальної культурної спадщини полягає не в самих її проявах, а в цінних знаннях та навичках, які вона передає.

1.2. Місце Китаю у світовій спадщині людства

Китай приєднався до Конвенції про охорону культурної та природної спадщини 12 грудня 1985 року. За період з 1986 по 2021 рік Китай успішно додав 56 об'єктів до списку світової культурної та природної спадщини Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО). Тож, список Світової спадщини в Китаї на 2023 рік включає 38 об'єктів історико-культурної спадщини (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Список історико-культурних об'єктів світової спадщини ЮНЕСКО в Китаї (складено за даними [5,11])

№ п/п	Назва об'єкту	Дата включення до об'єктів
-------	---------------	----------------------------

		світової спадщини ЮНЕСКО
1.	Великий китайський мур	1987
2.	Мавзолей першого імператора Цін	1987
3.	Печери Могао	1987
4.	Місце в Чжоукоудянь	1987
5.	Імператорський палац династій Мін і Цін	1987, 2004
6.	Гірський курорт та його околиці, Ченде	1994
7.	Храм і кладовище Конфуція та сімейний особняк Конг у Цюйфу	1994
8.	Комплекс стародавніх будівель в горах Удан	1994
9.	Історичний ансамбль палацу Потала, Лхаса	1994, 2000, 2001
10.	Національний парк Лушань	1996
11.	Старе місто Ліцзян	1997
12.	Стародавнє місто Пін Яо	1997
13.	Класичні сади Сучжоу	1997, 2000
14.	Літній палац, імператорський сад у Пекіні	1998
15.	Храм Неба: імператорський жертковий вівтар у Пекіні	1998
16.	Наскельні різьблення Дазу	1999
17.	Гора Ціньчен і іригаційна система Дуцзян'янь	2000
18.	Стародавні села в Південному Аньхой - Сіді і Хунцун	2000
19.	Гроти Лунмен	2000
20.	Гроти Юнган	2001
21.	Імператорські гробниці династій Мін і Цин	2000, 2003, 2004
22.	Столиці та гробниці стародавнього королівства Когуре	2004
23.	Історичний центр Макао	2005

24.	Стародавнє місто Ін Сюй	2006
25.	Фуцзянь Тулу	2008
26.	Гора Утай	2009
27.	Місто Кайпін	2007
28.	Історичні пам'ятки в «Центрі неба і землі»	2010
29.	Культурний ландшафт західного озера Ханчжоу	2011
30.	Сайт Ксанаду	2012
31.	Культурний ландшафт рисових терас Хунхе Хані	2013
32.	Шовковий шлях: Мережа маршрутів коридору Чан'ань-Тяньшань	2014
33.	Гранд-канал	2014
34.	Архітектурний комплекс правителів «туси»	2015
35.	Культурний ландшафт наскельного мистецтва Цзоцзян Хуашань	2016
36.	Історичне міжнародне поселення Кулангу	2017
37.	Археологічні руїни міста Лянчжу	2019
38.	Цюаньчжоу: світовий центр торгівлі у Китаї епохи династій Сун-Юань	2021

Китай можна вважати колискою однієї з найвизначніших цивілізацій світу. На протязі 7000 років культурна історія країни породила велику кількість пам'яток і місць історичної значущості, що розкинулися по всій території держави. Культура та мистецтво Китаю були відомі світовій спільноті завдяки різноманітним проявам, таким як музика, танці, оперні вистави, бойові мистецтва, каліграфія, мистецтво, шовкоткацтво, виробництво фарфору, архітектура і кухня. Культурне багатство Китаю представлене багатьма етнічними групами, які складають велику "сім'ю" з 56 груп. Музика, танці, оперні вистави та інші прояви культури Китаю, а також традиції та звичаї етнічних меншин - це незамінні ресурси для розвитку туризму в країні [5,7,11].

Отже, Світова спадщина ЮНЕСКО має безліч важливих об'єктів які залишили великий внесок в історії людства. Китай має велику кількість вражаючих об'єктів та пам'яток, які мають дуже велике значення для китайського народу і навіть для світу. Отже, Китай є великою країною, що має значний потенціал у сфері туризму. Він має мальовничі краєвиди та історичні місця, вражаючі ландшафти, барвисті та різноманітні національні звичаї.

Культурна спадщина може бути розглянута як надзвичайно важливий туристичний ресурс, що привертає до себе туристів з усього світу. Вона має не тільки історичну та культурну цінність, але й потенційну економічну користь, яку можна отримати від її ефективного використання.

Однією з теорій, що пояснює роль культурної спадщини у туризмі, є теорія культурного туризму. Вона передбачає, що культурна спадщина є одним з основних чинників, які привертають туристів до конкретної локації. Також ця теорія висуває припущення, що туристи, які подорожують з метою ознайомлення з культурою та історією країни, можуть зробити внесок у збереження культурної спадщини.

Іншою важливою теорією є концепція сталого розвитку туризму, що акцентує на необхідності збереження природних і культурних ресурсів. Згідно з цією теорією, використання культурної спадщини у туризмі має бути здійснюватися з урахуванням її охорони та збереження на майбутнє.

Також важливим аспектом є питання визначення та класифікації культурної спадщини як туристичного ресурсу. Наприклад, Всесвітня організація туризму (UNWTO) визначає культурний туризм як "подорож, що має за мету ознайомлення з культурними різноманітностями та спадщинами".

Таким чином, культурна спадщина може бути розглянута як важливий туристичний ресурс.

РОЗДІЛ 2 ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ КИТАЮ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Історико-культурна спадщина Китаю як туристичний ресурс

Багата історія Китаю залишила безліч культурних скарбів, які стали головними туристичними визначними пам'ятками. Серед них - Великий Китайський Мур, який є символом китайської нації і найбільшим оборонним проектом в історії людства. Він простягається понад 2000 років і вважається одним із чудес світу. Туристи можуть відвідати 10 ділянок стіни, включаючи блок-хаузи, маяки та перевали в Бадалінгу, Лаолунтоу та Цзяюйгуань.

Крім того, печерні монастирі, розписи на скелі та скульптури - це ще один скарб туристичних ресурсів Китаю. Багато монастирів розташовані вздовж старовинного Шовкового шляху в провінції Ганьсу. Найбільш відомі печери Могао, які вважаються «скарбницею східного мистецтва» і містять 492 печери з фресками та статуями на скелі. Розписи займають площу близько 45 000 квадратних метрів, а кількість різнокольорових статуй перевищує 2100 і відрізняється високим рівнем художнього виконання.

На південному заході Китаю знаходяться декілька видатних місць, які представляють мистецтво монастирів та релігійних будівель. У провінції Сичуань знаходиться Будда Лешань - найбільший сидячий Будда, який вирізаний з каменю на скелі. Тут можна побачити вражаючі навички стародавніх майстрів різьблення. Храм Шаолін, розташований у провінції Хенань, є батьківщиною китайського дзен-буддизму, вперше був побудований в 495 році і відомий своїми бойовими мистецтвами Шаолін кунг-фу. У провінції Хубей можна побачити прекрасну гору Удан яка має 72 вершини. Вона зберегла найкращі зразки стародавньої даоської архітектури Китаю. Нарешті, гора Емей, що знаходиться у західній провінції Сичуань, є однією з чотирьох священних буддійських гір Китаю та прикрашена стародавніми буддійськими храмами та монастирями.

Значною популярністю з усього світу користуються рисові тераси. У Китаї рисові тераси називають Хребтом дракона. Навесні, коли на пагорбах утворюються красиві вигини рисових насаджень, здалеку вони й справді схожі на хребет тварини.

Також до списку світової спадщини в Китаї включено наступні природні туристичні об'єкти: Гора Тайшань, Печери Могао, Гора Хуаншань, мальовничий та історичний район долини Цзючжайгоу.

У Китаї знаходиться 101 відоме історичне та культурне місто, більшість з яких має понад 1000-річну історію. Розташовані на південь від річки Янцзи, міста Сучжоу та Ханчжоу вважаються найкрасивішими місцями в Китаї, оскільки вони перетинаються річками, озерами, мостами, полями та селами, які виглядають дуже живописно. Старе місто Пін'яо в центральній провінції Шаньсі, яке було побудоване в династію Мін, зберегло культури Яншао та Луншань, які існували 5000-6000 років тому. Ліцзян, стародавнє місто в провінції Юньнань, є не тільки центром культури донгба меншини насі, а й місцем, де зустрічаються культури хань, тибетців, бай та інших етнічних груп. Побудований в династію Сун, місто має безліч кам'яних мостів.

Викликає особливий інтерес відвідувачів до оздоровчого туризму в Китаї. Знання, накопичені китайськими лікарями за тисячоліття, і сьогодні допомагають десяткам тисячам людей, що страждають від гострих і хронічних захворювань.

Одним з популярних туристичних місць став Національний парк Чжанцзяцзе, де вертикальні скелі гір йдуть в небо. Священні гори Китаю, шановані в буддизмі і даосизмі, включають в себе п'ять вершин: гора Тайшань на сході, гора Хеншань на півдні, гора Хуашань на заході, гора Хен на півночі, і гора Суншань в центрі Китаю. Гірський масив Тайшань, який проходить через центральну провінцію Шаньдун, незмінно викликає захоплення у туристів. Гора Хуаншань на півдні провінції Аньхой відома своїми витонченими соснами, скелями і гарячими джерелами.

Користуються популярністю також національний парк Цзючжайгоу в провінції Сичуань, водоспади Хуангоушу, міський округ Гуйлінь в Гуансі-Чжуанському автономному районі, розташований в мальовничій місцевості з карстовими утвореннями (знаходиться під охороною як національний парк).

Тривала і багата історія Китаю залишила велика кількість пам'яток, список міст Китаю, найбільш привабливих для туристів, включає 54 міста.

Поблизу міста Лешань знаходиться статуя Будди, висічена в скелі найбільша в світі кам'яна статуя сидячого Будди. У провінції Хенань розташований Шаолінь, батьківщина китайського дзен-буддизму, який славиться бойовим мистецтвом шаолінське ушу.

Тут можна побачити фрески П'ятисот архатів періоду династії Мін і картини із зображеннями боротьби кунг-фу періоду династії Цинь. У провінції Хубей розташовані гори Уданшань, знамениті своїми даоськими монастирями і храмами. На заході провінції Сичуань розташовані гори Емейшань – одна з чотирьох священних гір китайських буддистів. На південь від річок Янцзи, Сучжоу і Ханчжоу розташована мальовнича місцевість, де знаходиться місто Пін'яо провінції Шаньсі, а також археологічні пам'ятники епохи неоліту і луншаньських культури віком 5-6 тисяч років. Місто Ліцзян в провінції Юньнань є місцем перетину культур ханьців, тибетців і народності Бай. Стародавнє місто Сіань знаменитий музеєм теракотових воїнів з гробниці імператора Циньшихуана. Біля міста Чжоукоудянь розташовуються неповторні археологічні місця, які внесені до списку культурної спадщини ЮНЕСКО, адже саме тут були виявлені останки ранніх форм людини [13].

В Китаї нині відбувається стрімкий розвиток релігійного туризму, коли люди збираються в паломництва та екскурсії по святих місцях та релігійних центрах з бажанням взяти участь у релігійних церемоніях та відвідати монастирі. Деякі туристи навіть перебувають у монастирях, щоб знайти себе та покращити своє духовне самовдосконалення. Серед релігійних об'єктів особливу увагу туристів привертають буддійські та даоські монастирі та храми. Баймасі (Лоян), Дациеньсі (Сіань) та Лін'їньсі (Ханчжоу) - найвідоміші серед буддійських храмів. До числа найпопулярніших даоських храмів відносять Байюньгуан (Пекін), Цін'я-Нгун (Ченду) та Тайцінгуан (Шеньян). У Шанхаї особливу увагу привертають храми Ченхуанмяо та Юйфесі, прикрашені дорогоцінним камінням і з нефритовою статуєю Будди. Серед найвідоміших буддійських монастирів можна виділити Таерсі (Цинхай), Юнхегун (Пекін) та, безумовно, Шаолін (провінція Хенань) [14].

На території КНР функціонують значна кількість музеїв. Серед найвідоміших та значних музеїв Китаю можна назвати Національний музей Китаю в Пекіні, який містить одну з найбільших колекцій артефактів китайської культури, включаючи статуї, монети, кераміку та багато іншого. Імператорський палац у Пекіні, відомий також як Заборонений місто, є найбільшим палацом у світі та одним з найвідоміших культурних пам'яток Китаю.

Інші важливі музеї Китаю включають Шанхайський музей, який зосереджується на китайській культурі та історії міста Шанхай, у місті Сіань розташований музей Цинь теракотових воїнів і коней, що представляє собою

одну з найзначущих археологічних знахідок в світі. Тут виставлено понад 7 000 теракотових фігур воїнів і коней в розмірі людського зросту, розташованих у бойовий порядок. А також в цьому списку є музей традиційної китайської медицини в місті Гуанчжоу, який присвячений історії та сучасній практиці китайської медицини. Також варто згадати музей письма в Шаньдуні, який присвячений історії китайського письма та каліграфії, і музей китайського костюма в Пекіні, де представлена історія розвитку китайської моди від давніх часів до сьогодення [15].

Китай є однією з країн яка має таку велику кількість культурно-історичних пам'яток. Люди зі всього світу приїжджають щоб подивитися на такі визначні об'єкти як Великий китайський мур, Теракотова армія чи неймовірні Рисові тераси. Всього в Китаї налічується 38 культурних об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО на 2023 рік, і понад 30 об'єктів Китай висунув на розгляд. Тому до цього списку у найближчому майбутньому можуть додатися ще більше нових вражаючих та цікавих об'єктів.

Також, збереження історико-культурної спадщини Китаю є важливими, оскільки туризм може мати негативний вплив на навколишнє середовище та культурні пам'ятки. Вживання заходів для збереження об'єктів є необхідним для того, щоб забезпечити сталість розвитку туризму та зберегти пам'ятки для майбутніх поколінь. Таким чином, збереження є важливим аспектом розвитку туризму в Китаї.

Отже, історико-культурна спадщина Китаю є важливим туристичним ресурсом, який приваблює багато людей з усього світу. Проте, з метою збереження історико-культурної спадщини, необхідно вживати відповідні заходи.

2.2 Подієві туристичні ресурси Китаю

Китай є однією з країн з найбагатшою історією. Багато звичаїв, традицій, історичних об'єктів збереглися і до наших днів. Але поряд з цим, швидкими темпами розвиваються і сучасні міста та мегаполіси. Все це широко використовується з туристичною метою.

Можна відзначити в Китаї підвищення інтересу до event-туризму, чому сприяє етнічне розмаїття і різноманіття китайських національних свят.

Одне з найважливіших традиційних свят у Китаї - Свято весни (Китайський Новий рік за місячним календарем). Під час перших днів Нового

року зазвичай відвідують гостей і храми. У дворах і на вулицях проводяться феєричні петардні шоу. Також можна побачити виставки паперових ліхтарів, традиційного китайського мистецтва, такі як каліграфія та китайський живопис, а також подивитись на виступи танцюючих драконів, танцюючих левів та хороводів.

15 січня за місячним календарем відзначають Свято ліхтарів, яке є одним з найбільш відомих свят у Китаї. Під час цього свята туристи можуть брати участь у масовому народному фестивалі, що відбувається на вулицях міста серед багатьох різнокольорових ліхтарів різних форм і розмірів.

На весні в провінції Юньань проводиться Свято Води – це видовищні заходи, які збирають багато туристів. Організуються відомі змагання на човнах-драконах. Ці гонки є дуже давнім видом спорту, у якому китайський народ зберіг давні традиції. По закінченню свята команда-переможець отримує «Кубок Цюй Юань». Також, учасники свята кидають у воду мішечки обгорнуті листом бамбука чи тростини які начинені вареним рисом, така страва називається «Цзунци». У продовж всього свята запускаються петарди і саморобні ракети, виконуються танці з барабанами і танці павичів. Також, люди дарують одне одному подарунки, наприклад: мішечки з зображенням дракона чи обереги у вигляді стрічок.

Деякі провінції Китаю застосовують стратегію приваблення туристів через організацію своїх власних фестивалів. Наприклад, Лоян, що розташоване в провінції Хенань та має статус стародавньої столиці, славиться своїми деревовидними півоніями, які вирощують вже понад тисячу років. Тут щороку проводять фестиваль півоній, що є національним символом Китаю. Цей фестиваль пропонує гостям багато розваг, таких як гала-концерти, виставки картин, каліграфії та ліхтарів, а також семінари з культивування півоній та ділові переговори.

Провінція Шаньдун – місце проведення Міжнародного фестивалю паперових зміїв, який проводиться щорічно в середині квітня. Фестиваль є дуже масштабним, а церемонія відкриття дуже захоплюючою. Цей фестиваль відомий не тільки в Китаї, а й за його межами через свою барвистість та динамічність. Фестиваль Конфуція також є важливим релігійним святом. В цей день проводиться урочиста церемонія вшанування Конфуція, в храмі Конфуція проводяться виступи в знак поваги до великого філософа. Міжнародне визнання отримав фестиваль ушу в монастирі Шаолінь (провінція Хенань). В монастирі проводиться велике святкування на честь бойового мистецтва ушу. У

цей же день в святкуванні беруть участь та показують свої вміння учні найвідомішої школи бойових мистецтв Шаолінь роблячи це свято яскравим та захопливим.

У 2008 році Китай організував Олімпійські ігри, які сприяли покращенню його іміджу на світовій арені туризму. Ігри пройшли в Пекіні та місті Чендау на узбережжі, що збільшило рівень зацікавленості туристів до цих міст. Для підготовки до Олімпіади ДУСТ КНР були створені нові туристичні маршрути, які відповідали трьом принципам проведення Ігор: екологічному, науково-технічному та гуманітарному. [6, с. 56].

Харбінський міжнародний фестиваль льоду і снігу [17]. У 2018 році року він представив близько 2000 скульптур, що стало рекордом. Окрім льодяних скульптур, фестиваль включає в себе низку інших цікавих атракціонів, в тому числі 3D-анімацію. Під час фестивалю організовано горські лижі, зимове купання в річці.

Крім того, великою популярністю користуються наступні події: Свято чистоти і яскравості, Свято середини осені, Національний день, Свято човнів-драконів, Міжнародний фестиваль Конфуція, Міжнародний фестиваль моди в Дальяні, Міжнародний фестиваль бойових мистецтв Шаолінь в Чженчжоу, Китайська ярмарка імпорту та експорту, а також Міжнародна китайська виставка імпортованих товарів і послуг в Шанхаї.

У Китаї дуже велике різноманіття свят, а через те що там проживає багато народів їх дуже велика кількість. Також Китай запозичив деякі свята з інших країн, тому деякі свята святкують як з традиційними так і з запозиченими звичаями. Кожне традиційне свято має свої особливості, свою історію та звичаї. Кожне свято в Китаї особливе так як деякі з них пов'язані з міфологією чи з сільськогосподарською діяльністю давнього Китаю. Тому китайський народ дуже береже традиції стародавніх свят та любить їх не менше ніж нові.

2.3 Нематеріальна культурна спадщина Китаю як туристичний ресурс

Китай в даний час має 43 елементи у списку нематеріальної культурної спадщини. Він посідає перше місце за кількістю включених до списку об'єктів, через свою велич, стародавньою історією та звичаї які китайський народ оберігав весь цей час . До нематеріальної спадщини Китаю відносяться усні

традиції, музичне мистецтво, соціальні практики, а також знання та навички, пов'язані з традиційними ремеслами.

Людам завжди хочеться нових вражень, як туристичних, так і гастрономічних. З-поміж інших східних кухонь, вирізняється своєю багатогранністю кухня Китаю. Протягом більш ніж 3000 років кулінарне мистецтво Піднебесної розвивалося та удосконалювалося. Воно зберегло усю свою тисячолітню історію без суттєвих змін, майже в первинному вигляді, до сьогоднішнього дня. Населення Китаю акцентує свою увагу на здоровому способі життя та довголіттю, щоб зберегти здоровим не тільки дух, а й тіло. Звертаючись до статистики, можемо відмітити високі показники тривалості життя населення Китаю. Одним з беззаперечних фактів є те, що більшість китайців споживають у своєму раціоні переважно продукти, створені природою, вбачаючи в цьому духовний аспект.

Традиційно китайська кухня розподіляється за регіонами — має свої відмінності, що створює «ефект подорожі». В Китаї декілька кухонь і найвідоміші з них: пекінська, кантонська, сечуанська та шанхайська. Конкретизуючи кожен з них, можна сказати, що «пекінська кухня» вважається імператорською кухнею, де традиційно використовується баранина, кунжут, запозичені з монгольської кухні, локшина та булочки на пару, що заміняють рис. Одним з найпоширеніших овочів є використання китайської капусти. Страви приправляються: гострим рисовим оцтом і кисло-солодкими соусами.

Пекінська кухня — це взаємодія простих ситних блюд з вишуканими блюдами імператорського двору. Так однією з найвідоміших на увесь світ страва є «качка по-пекінськи». Про це блюдо пишуть у туристичних довідниках, журналах, створюють окремі гастро-тури. Крім того, качка — є символом щастя та ототожнюється з чоловічим початком «Янь».

Шанхайська кухня вирізняється своїми: супами, широким асортиментом морепродуктів, різноманітними соусами, використанням алкоголю під час приготування їжі, виробами з рисової муки — равіолі та локшиною з усілякими інгредієнтами. Гіди акцентують увагу на блюдах зі знаменитого «волохатого краба».

Провінція Сичуань приваблює туристів, різноманітним спеціям: пахучим часником, анісом, коріандром, кропом, різними видами перцю. Для жителів регіону характерною є попередня обробка продуктів: сушка, соління або копчення. Місцевій кухні притаманне приготування їжі на пару та копчення. Найпопулярнішою стравою, котрою можна поласувати туристам, є копчена

качка в чайному листі, королівські креветки з часником, тофу з перцем та курча з арахісом являються одним із шедеврів кулінарного мистецтва провінції Сичуань.

Звернувши увагу на кантонську кухню, туристи можуть вибрати, з поміж багатьох рибних парових блюд найпривабливіше. В XVI столітті двір династії Мін був змушений тікати зі столиці до Кантону разом з найкращими імператорськими кухарями, що дало поштовх розвитку місцевої кухні. Та визначило її основу використання рибних блюд. На сьогоднішній день серед туристів є популярнішим: «дім сум» — маленькі пиріжки в бамбукових кошиках. Основна відмінність від інших кухонь це мінімум приправ [28,29,30].

Китайське традиційне чаювання внесене до списку нематеріальної культурної спадщини Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО).

На 17-й сесії Міжурядового комітету ЮНЕСКО з охорони нематеріальної культурної спадщини, що відбулася у 2022 році в місті Рабат (Марокко), була розглянута тема "Традиційні методи обробки чаю та пов'язані з ними соціальні практики в Китаї". Ці методи складаються зі знань, навичок та практик, пов'язаних з управлінням чайними плантаціями, збором чайного листа, його обробкою, питтям та спільним використанням чаю. Китайська культура виробництва та споживання чаю має довгу історію, існує шість категорій чаю: зелений, жовтий, темний, білий, улун та чорний. Крім того, в Китаї створено понад 2000 різних чайних продуктів, включаючи перероблений чай з додаванням ароматичних рослин. Чаювання є важливою частиною культури спілкування та проведення різних церемоній, таких як весілля та жертвопринесення.

Китайська народна медицина, що ґрунтується на тисячолітніх знаннях китайських лікарів, є однією з головних привабливостей для туристів, які відвідують Китай. Отже, в КНР швидкими темпами розвивається й лікувально-оздоровчий туризм.

Також до нематеріальної спадщини відносяться різні практики. До Світової спадщини ЮНЕСКО в 2020 році була внесена фізична практика під назвою «Тайцзицюань», також є різні духовні практики яким в даосизмі приділяється велика увага, дотримуються спеціальних фізичних вправ, систем дихання, харчування та внутрішньої алхімії. Лікувальне купання Лум Сова Рігпа була додана до ЮНЕСКО в 2018 році. Цю практику розробив тибетський народ як частину погляду на життя, заснованого на п'яти елементах. Ці

практики роблять для встановлення балансу між тілом та розумом та лікуванням хвороб [4].

Китайська лялькова вистава тіней — це ляльковий театр де діють різні барвисті фігурки, частіше за все зі шкіри або паперу, вистава супроводжується музикою та співом. Тіньові для лікарі похилого віку грають старі традиційні п'єси, які передаються з вуст в уста чи в письмовому вигляді. Цей об'єкт був доданий до списку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО в 2011 році [4].

Пекінська опера є видовищним мистецтвом яке має велике значення в Китаї. Вона поширена в багатьох містах але самі грандіозні вистави проводяться в Пекіні, Тяньцзіні та Шанхаї. Ці вистави поєднують в собі спів, прекрасну акторську гру та бойові мистецтва. Вистави проводять переважно на пекінському діалекті. Вони розповідають різні історії про політику, повсякденне життя, розважальні чи трагічні події. В Пекінській опері дуже важлива музика, а саме супровід інструментів які додають історії реалістичності. Також актори мають особливі хореографічні рухи: рук, очей, ніг та тулуба. Артисти наносять багату кількість макіяжу, обличчя повинно виглядати лаконічним з білосніжною шкірою, символами, візерунками та кольорами. Костюми також мають велике значення, вони мають бути яскравими та з великою кількістю деталей. Пекінську оперу було додано до нематеріальної культурної спадщини в 2010 році [4].

У порівнянні з пекінською оперою — Тибетська опера — є найпопулярнішою традиційною оперою серед етнічних меншин у Китаю. Вона поєднує в собі: народні пісні, танці, оповідання, співи, хореографію та має релігійне виконання. Від пекінської опери, тибетська відрізняється багатою кількістю акробатичних трюків. Виступаючі одягнені в яскравий та незвичний одяг. Актори носять традиційні маски, вони мають різноманітну форму та кольори. Макіяж є простим та контрастує з яскравою маскою. Була додана до Світової спадщини ЮНЕСКО в 2009 році [4].

У Китаї сподіваються, що внесення традицій до списку ЮНЕСКО, що охороняються, підвищить їх значення для громадськості та сприятиме повазі культурної різноманітності та людської творчості, а також сприяє розвитку туризму [8].

Країна має довгу і багату історію, яка відображається у різноманітних аспектах її культури. Нематеріальна культурна спадщина Китаю включає різноманітні види народного мистецтва, музику, танці, народні звичаї та обряди, які передаються з покоління в покоління. Важливою складовою цієї

спадщини є традиційна медицина та кулінарія, які також мають велике значення для культурного спадкування і збереження національної ідентичності.

Отже, нематеріальна культурна спадщина Китаю є важливим елементом національної культури та ідентичності, який має велике значення для збереження та просування культурних традицій країни.

Історико-культурні об'єкти Китаю приваблюють туристів, але і викликають багато захоплення серед істориків, археологів та інших науковців які висвітлюють інформацію про них на весь світ, таким чином привертаючи до них увагу та показуючи важливість цих об'єктів. Подієвий туризм, який заснований на культурних та історичних подіях, є ще одним способом приваблення туристів до Китаю. Нематеріальна культурна спадщина Китаю також має великий туристичний потенціал. Традиційна китайська кухня, музика та танці, народні ремесла та багато інших елементів культури можуть зацікавити туристів з усього світу.

Таким-чином, використання історико-культурних об'єктів, подієвого туризму та нематеріальної культурної спадщини Китаю може забезпечити стабільний розвиток туризму в Китаї та позитивно позначитись на економіці країни. Однак, необхідно забезпечити належний захист та збереження цієї культурної спадщини для майбутніх поколінь.

РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ КИТАЮ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Перспективи розвитку етнографічного туризму у Китаї

Культурно-пізнавальний туризм займає провідну позицію у сфері туризму в Китаї. Країна має 56 об'єктів матеріальної спадщини та 43 елементи нематеріальної спадщини, включені до Списку світової спадщини ЮНЕСКО, а також 99 культурних міст і понад 750 пам'яток всесвітнього значення, що привертає інтерес туристів.

Віддалені провінції та міста також є популярними для туристів, оскільки вони мають багато визначних пам'яток стародавності та прекрасних пейзажів. Уряд Китаю бачить у розвитку внутрішнього туризму один з основних напрямків розвитку туризму, і нова туристична стратегія на 2013-2020 роки передбачає поступове звільнення від плати за вхід до громадських музеїв, меморіальних залів та місць патріотичного виховання для корінних громадян країни.

Китай - велика країна з великим населенням. Він офіційно складається з 56 етнічних груп, 55 меншин та домінуючої хань. Серед них населення ханьців становить 93%. Таким чином, етнічні меншини у Китаї з 7% населення є неханським китайським населенням.

Ханьці живуть на всій території країни, основні райони їхнього розселення — басейни Хуанхе, Янцзи та Чжуцзян, переважно середня та нижня течія цих річок, а також Північно-Східна рівнина. Головними релігіями народу хань як і загалом більшості етнічних груп є конфуціанство, даосизм та буддизм. Традиційним вбранням цього народу є ханьфу. У різні династії вигляд ханьфу видозмінювався але головною ознакою залишались довгі рукава та довжина до подолу. Воно виготовлялося з шовку чи з іншої легкої тканини. Раніше варіацій кольорів було не так багато як зараз, частіше за все використовували червоні, зелені та золоті кольори. Традиції хань є дуже яскравими та колоритними, в них є своя особлива культура. Своїм прабадьком Ханьці вважають Жовтого імператора. Багато хто вірить що така людина існувала насправді, проте історики зараховують його до міфічних правителів. Саме він, за переказами заснував даосизм, тому його шанують і досі. Також, за легендою національний одяг ханьфу придумала його дружина та імператриця Лей Цзу. Серед культурно історичних пам'яток найбільше за все вирізняються рисові тераси. Перші

рисові тераси з'явилися близько 2000 років тому, їх заклали перші ханьці які оселилися на берегах річки Хонгха в Юньнані. Фестиваль рисових терас Хані — проводиться в провінції Юньнань, в цей день актори які є тутешніми фермерами проводять виступ на полях імітуючи процес оранки врожаю навесні та восени. Найпопулярнішим народним мистецтвом є каліграфія та традиційний китайський живопис. Вони також відомі вишивкою, нефритовими виробами, глиняною скульптурою та фігурами із тіста.

Загалом 55 етнічних меншин – це, чжуани, маньчжури, хуейці, м'яочани, уйгури, іяни, туцзяни, монголи, тибетці, буїтяни, дунці, яотяни, корейці, байці, ханійці, ліяни, казахи та дайці. Серед них найчисленнішою етнічною групою є чжуани – більше 16 млн. осіб. 17 національностей налічують від 100 тис. до 1 млн. осіб кожна: шеяни, лісуанці, гелоотяни, лахутці, дунсяни, вайці, шуйці, насійці, цянци, туйці, сиботяни, мулаотяни, киргиз, дау. 20 національностей налічують від менш ніж 10 тис. до 100 тис. осіб кожна — булани, таджики, пумійці, чачани, нусуанці, евенки, цзинці, цзинотяни, деані, узбеки, росіяни, юйгури, баоаньці, меньбайци, орочо, гаошаньці (без урахування гаошаньців, які проживають на Тайвані) та лобайці; найменшою є національність лоба — всього близько 3 тис. осіб.

Провінцію Юньнань населяють понад 20 національностей. Це найбільш строката за національним складом провінція. За довгий історичний період, внаслідок переселення національностей, спрямування військових поселенців на освоєння цілих земель, міграції населення та зміни династій, склалося змішане проживання національностей, сформувалися відносно невеликі, але компактні громади нацменшин. Це створило об'єктивні умови для широкого економічного та культурного обміну між ханьцями та нацменшинами.

Район Гуйчжоу, розташований на південному заході Китаю. У Гуйчжоу проживає багато меншин, зокрема мяо, донг, шуй і геця. Відвідування етнічного села – хороший спосіб дізнатися про місцеві звичаї. Там можна дізнатися про їхні традиційні ремесла, як-от батик у селі Матанг Геця та виготовлення паперу в селі Шицяо Мяо. Також можна взяти участь у новорічному фестивалі Мяо. Народ мяо одягається в святкове вбрання та йде парадом до сусіднього села, поклонитися предкам і виконати антифонний спів. Народностей мяо є велика кількість наприклад: червоні-мяо, чорні-мяо, сині-мяо тощо. У кожного з них є свої особливі традиції та звичаї. Жіночий одяг мяо називають «живими копалинами народної історії», «книгами, які носять на тілі». Так говорять через те, що за відсутності власної писемності та в умовах

які жили м'яо, а саме постійної міграції, м'яо у вишиваному одязі фіксували те, про що вони не хотіли забути. Це могли бути мапи, тотеми пов'язані предками (сорока, клен, квітка, павучиха-мати), важливі історичні події, обереги (дракон, птаха, риба, фенікс, метелик тощо). Срібні прикраси мають велике значення в народі м'яо. Скільки б не було у жінки прекрасних суконь з вишивкою, проте все ж головним жіночим капіталом було срібло. Традиція виготовлення срібних прикрас сягають давніх: коли м'яо ще жили на півночі. Перше срібло діти отримують ще в ранній час. В процесі дорослішання дівчинки її батьки поступово придбають для неї срібні прикраси, які вона береже до дня заручин. До цього дня дівчина повинна мати срібний комплект вагою не менше 15 кілограм. Цей комплект містить масивну корону, намисто, сережки, каблучки, широкий пояс та значну кількість браслетів на руки. Народ м'яо вірить, що срібло приносить щастя, злагоду в сім'ю та відганяє злих духів протягом усього життя [23, 31].

На горі Дяньканг у провінції Юньнань народ Бай відзначає Свято Березня, пов'язане з богинею милосердя. Свято включає спалювання ладану та принесення жертв, а також комерційні, культурні та спортивні заходи. У Сішуанбаньні етнічна група Дай святкує фестиваль окроплення водою, який включає водні бої, гонки на човнах-драконах та танці павичів. Озеро Лугу стало популярним туристичним місцем після будівництва нової автомагістралі. Мосуо, матріархальне суспільство, славиться традиціями «без шлюбу» і вважається останнім жіночим королівством на землі. 32 жінки Мосуо вражають своєю витонченістю, елегантністю та хвилястим співом.

Тибетці — одна з найбільших етнічних меншин при уряді Китаю. Традиційно 65% тибетців були фермерами, 20% кочівниками, і тільки 15% — міськими мешканцями. Навіть у сучасний час вони продовжують вести старий спосіб життя. Як і у народа Хань, у тибетців є своя легенда щодо їх походження. Згідно переказам, тибетський народ пішов від союзу людини та мавпи на горі Ганпо Ри біля Цеданга. В сучасний час 90% тибетців — буддисти. Шотон - найбільший фестиваль в Тибеті, який щорічно привертає увагу тисяч туристів. Також, протягом п'яти днів у літньому палаці Далай-лам - Норбулінгка, проводиться Тибетський театральний фестиваль, під час якого тибетські театральні колективи змагаються між собою. Цам — це стародавнє ритуальне служіння, яке має буддійське походження. Воно проводиться у формі карнавально танцювального виступу. Сам танець відтворює епізоди з історії буддизму, спроби тибетського імператора Дарамі знищити буддизм в

Тибеті є найпопулярнішим сюжетом. Головними функціями сама вважаються: просвітління, заспокоєння і знищення злих духів, підготовка людини до смерті. Одяг має велике значення в цьому ритуалі, він повинен бути яскравим з великою кількістю деталей, і не менш важливою є маска у вигляді бика, черепа чи демона. Також не менш значущим фестивалем є Сага Дава. Тибетський народ вважають його одним з самих сприятливих релігійних практик у своєму житті. В Тибеті «сага» перекладається як зірка, а «дава» як місяць. Фестиваль проходить один місяць починаючи з молодика і завершується повнолунням наступного місяця, саме свято відбувається в травні або червні. В період святкування монахи співають, читають священні писання та мантри [32].

Отоже, Китай має великий потенціал для розвитку етнографічного туризму. В країні проживає дуже багато етнічних груп, і кожна з них має свою історію, культуру, традиції, вірування, які можна використовувати для приваблення туристів з усього світу. Уряд Китаю вже вживає кроки для розвитку туризму, зокрема етнографічного. Зростаюча популярність етнографічного туризму у світі, зокрема в Китаї, вказує на те, що цей сегмент ринку має великий потенціал для розвитку в майбутньому.

3.2. Співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою у сфері туризму

Загалом Україна переживає аналогічний кризовий стан галузі, що і Китай. Але окрім світової епідемії COVID-19 Україна зіштовхнулася з неспровокованою військовою агресією з боку Російської Федерації.

Україна після перемоги може успішно імплементувати передовий досвід розвитку галузі, який ефективно впроваджено Китаєм, а саме:

1) Розвиток швидкісної залізниці сприяв швидкому розвитку туристичної індустрії Китаю. Спосіб транспортування визначає вид туризму, а транспортна революція є важливим технічним фактором, що впливає на розвиток туристичної індустрії Китаю. Розвиток швидкісної залізниці в Китаї значно сприяє розвитку туризму в країні, оскільки вид туризму залежить від способу транспортування, а швидкісна залізниця стала важливим технічним фактором для туристичної індустрії. Крім того, вона дозволяє значно заощадити час та поліпшити умови подорожі. Звіт за 2018 рік показав зростання кількості замовлень на швидкісний залізничний транспорт на 25% у порівнянні з попереднім роком, що свідчить про зростаючу популярність цього виду

транспорту серед споживачів. Використання швидкісної залізниці стало нормою для багатьох людей і навіть культурною модою, яка забезпечує зручні, безпечні та персоналізовані подорожі. Наприклад, на фестивалі Ching Ming 2016 року більш ніж 7 мільйонів відвідувачів скористалися швидкісною залізницею до провінції Гуандун для огляду визначних пам'яток, що свідчить про значний потенціал розвитку туризму через модернізацію вітчизняної залізниці та послуг [36].

2) Інтеграція Інтернету та туризму є ключовим фактором, який сприяє новому розвитку туризму в Китаї, і це було визнано офіційно Державною радою Китайської Народної Республіки в серпні 2015 року, коли було прийнято рішення про подальше підтримання інвестицій та споживання у сфері туризму. Зокрема, в Китаї за останні роки збільшилась кількість користувачів Інтернету з 620 000 у 1997 році до 854 мільйонів у 2019 році (що становить збільшення у 1377 разів), а рівень проникнення Інтернету досяг 61,2%. Зараз національний план інформатизації туризму «Тринадцята п'ятирічка», який було випущено Національною туристичною адміністрацією в 2017 році, передбачає розвиток «розумного туризму» як головного напрямку розвитку туризму в майбутньому. Це створило хороші умови для розвитку туристичних інтернет-компаній. Інтеграція сучасних технологій в туризм розширює ринок та простір розвитку туристичної індустрії, поліпшує досвід туристів та здатність туристичної галузі задовольняти попит, що сприяє її трансформації, модернізації та інноваційному розвитку. Інтеграція Інтернету та туризму в Китаї призвела до розвитку ринку онлайн-подорожей. Туристичні компанії використовують нові технології, такі як штучний інтелект та Інтернет, для поліпшення якості своїх послуг та збільшення ринку. У 2015 році ринок онлайн-подорожей зросла в чотири рази в порівнянні з 2011 роком. Китайські туристи все частіше віддають перевагу особистим подорожам, які стали найважливішим видом туризму для місцевих жителів. У 2015 році ринок персональних подорожей зріс на 16,7%, що втричі більше, ніж у всьому світі. Онлайн-агентства теж використовують технологічні інструменти, такі як Інтернет та хмарні технології, для створення нових бізнес-моделей. Для України досвід Китаю може бути корисним. Успішна інтеграція Інтернету та туризму сприятиме розвитку індустрії через підвищення її технологічності [36].

3) Дотримання послідовної стратегії розвитку туризму, таких як «Пояс і шлях», «Стратегія 515», «Туризм+», «Туризм «Все-для-одного»» та інших стратегій співпраці в сфері туризму, сприяє підприємництву та інноваціям у

Китаї. Крім цього, інші форми державної підтримки, наприклад, положення щодо національних свят та оплачуваної відпустки, сприяють зростанню туристичного попиту. Україна також потребує стратегічної туристичної політики, яка дозволить розвивати національну туристичну систему як цілісний комплекс. Для розвитку культурного туризму важливі керівні висновки Міністерства культури щодо прискорення розвитку культурної індустрії [36].

4) Багато країн полегшують свою візову політику для громадян Китаю, що сприяє зростанню виїзного туризму з цієї країни. Китайські туристи стають все більш заможними і готовими витратити більше на свої подорожі. У багатьох країнах процедури отримання віз для китайських туристів спрощуються, і багато країн впроваджують електронні онлайн-візи. У 2019 році з Китаю виїхало 169 мільйонів туристів, через це ринок покупок досяг 700 млрд юанів (близько 167 млрд доларів США за ППС). У такому сприятливому середовищі туристичної візової політики, виїзний туризм Китаю має потенціал до подальшого зростання. Тому Україна може стати приймаючою країною для китайських туристів. Для цього необхідно спростити візові обмеження та знизити бар'єри, які обмежують туристичні потоки між країнами [36].

5) Сільські жителі стають все більш зацікавленими в туризмі завдяки розвитку сільського господарства, збільшенню доходів та вільному часу. В Китаї з 2008 по 2019 рік кількість внутрішніх туристів з сільських районів зросла з 1,01 млрд. до 1,54 млрд., з темпами зростання понад 50%. Витрати на туризм сільських жителів також зросли в 2,81 рази. Розрив між міськими та сільськими жителями у витратах на культуру та розваги постійно зменшується, що створює великий потенціал для розвитку туризму в сільській місцевості. Це може стати важливою темою розвитку сільського туризму в Україні в майбутньому [36].

Отже, завдяки політичному керівництву та індустріальній трансформації, туризм в Китаї значно зріс у період пандемії. В цілому, Китай перейшов до стадії комплексного розвитку туристичної індустрії з багатогалузевим її спрямуванням. Туризм постійно розвивається позитивним темпом. Україна може взяти на озброєння досвід Китаю для покращення вітчизняного туризму та визначення перспектив його розвитку. На жаль, якість туризму в Україні поступається європейським країнам через недостатність розвитку туристичної індустрії в країні. Покращення якості туризму в Україні є необхідністю. Досвід Китаю у розбудові туристичної галузі, залучення історико-культурної

спадщини для розвитку туризму може бути корисним для нашої держави в період відновлення її економіки після закінчення війни.

Отже, культурна спадщина Китаю - це дуже важлива складова його туристичного потенціалу. Проте, існують певні проблеми, пов'язані з її використанням у туристичній діяльності. Проблема збереження культурної спадщини та її доступності для туристів - головна проблема, пов'язана з туристичним потенціалом Китаю. Туристичні потоки можуть призвести до зношення та пошкодження історичних споруд та пам'яток. Також важливо забезпечити збереження культурних традицій та звичаїв. Популяризація "китайської" культури в світі може призвести до спотворення традицій та викривлення історичних фактів.

Проте, не дивлячись на ці проблеми, існує великий потенціал для використання культурної спадщини Китаю у туристичній діяльності. Туристи можуть дізнатися про унікальну культуру та традиції різних етнічних груп, відвідати історичні пам'ятки, музеї та інші місця, що відображають культурну спадщину Китаю. Особливо варто звернути увагу на розвиток етнографічного туризму, що дозволяє туристам більш детально пізнавати культуру та традиції етнічних груп. Це може сприяти збереженню культурної спадщини та забезпечити економічний розвиток тих регіонів, де знаходяться культурні пам'ятки.

Також важливо розвивати співпрацю між країнами у сфері туризму. Україна та Китай можуть співпрацювати у використанні культурної спадщини для туристичних цілей. Можна організовувати спільні проекти та події, що привернуть увагу туристів з різних країн. Зокрема, можна розвивати культурний обмін між регіонами, в яких знаходяться культурні пам'ятки, музеї та інші місця інтересу. Також можна спільно проводити рекламні кампанії, щоб залучати туристів до обох країн. Окрім того, важливо забезпечити комфортні умови для туристів, що відвідують культурні пам'ятки Китаю. Це означає розвиток туристичної інфраструктури, яка забезпечить доступність та комфортність перебування туристів у регіонах з культурними пам'ятками. Також важливо звернути увагу на екологічні питання, пов'язані з туризмом у регіонах з культурними пам'ятками. Необхідно забезпечити збереження природних ресурсів та екосистем, щоб туризм не мав негативного впливу на навколишнє середовище.

Отже, використання культурної спадщини Китаю у туристичній діяльності має великий потенціал для розвитку туризму та економіки регіонів.

Проте, необхідно забезпечити збереження культурних пам'яток та традицій, комфортність та доступність для туристів, а також розвивати співпрацю між країнами у сфері туризму.

ВИСНОВКИ

Китайська туристична галузь на сьогоднішній день знаходиться на новому рівні розвитку, який характеризується збільшенням кількості іноземних та внутрішніх туристів завдяки покращенню якості туристичних послуг та балансуванню розвитку туризму по регіонах. У майбутньому туристична індустрія Китаю продовжуватиме зростати, що позитивно вплине на національний імідж та розвиток міжнародного співробітництва, а також потребуватиме подальших наукових досліджень. Національна культурна спадщина, яка є важливим ресурсом для туризму, повинна отримувати особливу увагу, оскільки розвиток міжнародного туризму може допомогти популяризувати культурну спадщину країн та народів світу, яка потребує збереження в умовах глобалізації, екологічних проблем та інших негативних викликів.

ЮНЕСКО займається створенням, поповненням та охороною Світової спадщини. Організація збирає інформацію про культурні та природні об'єкти з усього світу та проводить експертизи для визначення їх значення для всього людства. Після проходження всіх процедур об'єкти включаються до Списку Світової спадщини. Охорона об'єктів Світової спадщини є однією з найважливіших задач ЮНЕСКО. Організація надає допомогу державам-членам у розробці програм з охорони та збереження об'єктів, проводить навчання та підтримує обмін досвідом в галузі охорони культурної та природної спадщини. Світова спадщина ЮНЕСКО є однією з найвизначніших досягнень організації. Вона дозволяє захистити найцінніші пам'ятки культури та природи світу від знищення та забезпечити їх доступність для майбутніх поколінь.

Китай є країною з прадавньою історією та культурою, через це зараз залишилося багато старовинних і важливих об'єктів. Китай є однією з найбільш багатих країн світу з точки зору культурної спадщини, а саме Світова спадщина ЮНЕСКО налічує 56 об'єктів, які приваблюють мільйони туристів з усіх куточків світу. Однак, використання об'єктів культурної спадщини у туристичній діяльності потребує пильного ставлення до збереження історичної спадщини та розумного використання її потенціалу. Також важливо враховувати етичні та соціальні аспекти управління культурною спадщиною як туристичним ресурсом. Загалом, використання об'єктів культурної спадщини Китаю у туристичній діяльності має великий потенціал для розвитку туристичної галузі країни. При цьому необхідно дотримуватися принципів

екологічної стійкості та збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь.

Китай є дуже багатим на події ресурси, особливо на свята та фестивалі. Це створює неповторний досвід для туристів та дає можливість побачити традиційну культуру та історію країни. Ці події є важливим елементом для розвитку туристичного сектору Китаю, який є важливим джерелом доходу для країни. Саме через такі неймовірні свята як китайський новий рік, свято ліхтарів чи змагання на човнах-драконах, Китай має потенціал приваблювати туристів з усього світу завдяки таким унікальним святам та фестивалям, які є часткою його культурної спадщини та національного духу.

Нематеріальна культурна спадщина Китаю включає різноманітні традиції та звичаї, яким китайський народ слідує навіть в наш час. Китайський уряд та народ витрачає багато зусиль щоб зберегти своє неповторне мистецтво та ремесла, якими користувалися їхні предки. Наприклад такі традиційні ремесла, як виготовлення паперу, шовку, кераміки та багато інших. Ці ремесла зберігають традиційні технології та вміння, які передаються з покоління в покоління. Збереження нематеріальної культурної спадщини Китаю є важливою місією для китайського уряду та громадянського суспільства. Це сприяє збереженню національної ідентичності.

Етнографічний туризм в Китаї є популярним видом туризму, оскільки Китай має різноманітну культуру, яка має багато традицій та обрядів, що датуються століттями. Цей вид туризму дозволяє відвідувачам побачити та дізнатися про життя та культуру національних меншин, що проживають в різних регіонах Китаю. Ханьці мешкають по всьому Китаю, вони є домінуючими серед інших меншин і мають свої унікальні традиції та легенди. Інші етнічні групи також є дуже цікавими зі своїми святами та ремеслами. Вони мають не менш важливе значення бо також є невід'ємною складовою Китаю та його історії. Також, слід мати на увазі, що етнографічний туризм може впливати на традиційний спосіб життя місцевих жителів та природне середовище, тому необхідно дотримуватися екологічних та культурних стандартів. Також, необхідно поважати місцеві традиції та культуру.

Співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою у сфері туризму має великий потенціал для розвитку. Обидві країни мають багату культуру та історію, прекрасні природні пам'ятки та місця відпочинку, які можуть бути привабливими для туристів з іншої країни. Додатково, розширення співробітництва між Україною та Китаєм в цій сфері може

стимулювати економічний розвиток обох країн та підвищення рівня життя їх громадян. Проте, для успішного розвитку співробітництва в сфері туризму, необхідно враховувати культурні, мовні та інші особливості кожної країни, а також вирішувати проблеми, пов'язані з візовими формальностями та іншими питаннями, які можуть вплинути на зручність подорожей для туристів.

РЕЗЮМЕ

Карпенко Євгенія Олексіївна

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА КИТАЮ В ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Курсова робота присвячена дослідженню культурної спадщини Китаю та її місце в туристичній діяльності країни. Метою дослідження є характеристика об'єктів культурної спадщини Китаю та їх місце в індустрії туризму КНР. Завдання роботи: дослідити культурну спадщину як туристичний ресурс; визначити місце Китаю у світовій спадщині ЮНЕСКО. У роботі розглянуто історико-культурну спадщину Китаю як туристичний ресурс; наведені події туристичні ресурси Китаю; обґрунтована нематеріальна спадщина Китаю як туристичний ресурс; Були розглянуті перспективи розвитку етнографічного туризму, а також співробітництво між Україною та Китайською Народною республікою у галузі туризму; Об'єктом дослідження виступає культурна спадщина Китаю як туристичний ресурс, предметом дослідження є особливості використання об'єктів культурної спадщини Китаю у туристичній галузі.

У ході виконання курсової роботи були використані такі методи дослідження як: критичний аналіз літературних джерел; ретроспективна, вивчення та аналіз економічних показників розвитку туризму у Китаї; аналізу та синтезу та дедукції, хронологічний підхід при розгляді культурної спадщини Китаю; узагальнення при формулюванні висновків.

В курсовій роботі розкрита сутність культурної спадщини та її роль у розвитку туризму, охарактеризовано основні види туристсько-рекреаційних ресурсів. В роботі зроблено висновки щодо проблем та перспектив використання культурної спадщини Китаю у туристичній діяльності.

Ключові слова: туризм, нематеріальна культурна спадщина, культурна спадщина, туристична привабливість, туристичні ресурси, Китай.

RESUME

Karpenko Yevheniia Oleksiivna

CULTURAL HERITAGE OF CHINA IN TOURIST ACTIVITY

The course work is devoted to the study of the cultural heritage of China and its place in the country's tourism activity. The purpose of the study is to characterize the cultural heritage sites of China and their place in the tourism industry of China.

Objectives: to study cultural heritage as a tourist resource; to determine China's place in the UNESCO's World heritage List. The paper considers the historical and cultural heritage of China as a tourist resource; the event tourism resources of China are presented; the intangible heritage of China as a tourist resource is substantiated; the prospects for the development of ethnographic tourism, as well as cooperation between Ukraine and the People's Republic of China in the field of tourism, were considered; The object of research is the cultural heritage of China as a tourist resource, the subject of research is the peculiarities of using the objects of China's cultural heritage in the tourism industry.

In the course of the course work, the following research methods were used: critical analysis of literary sources; retrospective, study and analysis of economic indicators of tourism development in China; analysis and synthesis and deduction, chronological approach to the cultural heritage of China; generalization in drawing conclusions.

The course work reveals the essence of cultural heritage and its role in tourism development, characterizes the main types of tourist and recreational resources. The paper concludes with the problems and prospects of using China's cultural heritage in tourism.

Keywords: tourism, UNESCO World Heritage Site, intangible cultural heritage, tangible cultural heritage, tourist attraction, tourist resources, China.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мелько Л.Ф. Нематеріальна культурна спадщина як туристичний ресурс. *Географія, Екологія, Туризм: теорія, методологія, практика*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (21-23 травня 2015 р.). Тернопіль : Тайп, 2015. С. 367-369.
2. Левицька Н., Коцюбанська О. Культурна спадщина як чинник розвитку туризму регіонів України: веб-сайт. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/31646/1/Cultural%20heritage%20as%20a%20factor%20in%20the%20development%20of%20tourism%20in%20the%20regions%20of%20Ukraine.pdf> (дата звернення: 07.03.2023).
3. Про приєднання до Конвенції: Закон України від 06.03.2008 р. №132-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text (дата звернення: 10.03.2023).
4. Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices: веб-сайт. URL: <https://ich.unesco.org/en/lists> (дата звернення: 20.03.2023).
5. Tourism in China: веб-сайт. URL: http://np.china-embassy.gov.cn/eng/78077/ybxx/200410/t20041027_1997994.html (дата звернення: 10.03.2023).
6. Туристична політика зарубіжних країн : підручник / за ред. А. Ю. Парфіненка. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 220 с.
7. Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practicesm. Ukraine: веб-сайт. URL: [https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country\[\]=00230&multinational=3#tabs](https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country[]=00230&multinational=3#tabs) (дата звернення: 13.03.2023).
8. Китайське традиційне чаювання внесене до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО: веб-сайт. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/2005158-kitayske-traditsiyne-chayuvannya-vnesene-do-spisku-nematerialnoyi-kulturnoyi-spadschini-yunesko> (дата звернення: 13.03.2023).
9. Шамара І. М., Четверікова І. П. Сучасний стан та проблеми розвитку туризму в Китаї. *Вісник Харківського національного університету*

імені В.Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2017. Вип. 6. С. 206–211.

10. Мандрик І., Гнедько К. Специфіка розвитку туристичної сфери Китаю. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. Вип.10 (383). С. 184–189.

11. World Heritage Convention. China: веб-сайт. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/> (дата звернення: 23.03.2023).

12. У Китаї бум внутрішнього культурного туризму. До пандемії за кордоном китайці витрачали на рік \$254,6 млрд: веб-сайт. URL: <https://marbeks.art/u-kytayi-bum-vnutrishnogo-kulturnogo-turyzmu-do-pandemiyi-za-kordonom-kytajczy-vytrachaly-na-rik-2546-mlrd/> (дата звернення: 13.03.2023).

13. Малютіна А. О., Огієнко К. О. Культурна та економічна цінність пам'яток Китаю. *Питання сходознавства в Україні: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Харків, 28 березня 2019 р.)* Харків, 2019. С. 199–201.

14. Захарін С., Інін Лі, Попович С. Міжнародне співробітництво Китайської народної республіки та України у сферах туризму, курортів та готельного господарства. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм*. 2018. Вип. 1. С. 66–83.

15. Museums in China: веб-сайт. URL: <https://www.tripadvisor.com/Attractions-g294211-Activities-c49-China.html> (дата звернення: 13.03.2023).

16. Рисові тераси в Китаї. Подивіться на китайське чудо на Хребті Дракона: веб-сайт. URL: <https://travel.tochka.net/ua/6625-risovi-terasi-v-kitai/> (дата звернення: 20.03.2023).

17. Харбін – міжнародний фестиваль льоду та снігу (провінція Хейлуңцзян, Китай) : веб-сайт. URL: <https://sad.ukr.bio/ua/articles/8600/> (дата звернення 20.03.2023).

18. Борисюк О.А., Дудник І.М., Беркова О.П. Географічний регіон як об'єкт туристичного маркетингу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Географія*. 2019. Вип. 4 (74). С. 23-31.

19. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика. Підручник. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбов. літ., 2012. 368 с

20. China's revenue from tourism from 2011 to 2021: веб-сайт. URL: <https://www.statista.com/statistics/236040/revenue-from-tourism-in-china/> (дата звернення 20.03.2023).
21. China Statistical Year Book. 2019: веб-сайт. URL: <http://www.stats.gov.cn/english/Statisticaldata/AnnualData/> (дата звернення 20.03.2023).
22. China Tourism — Current Trends and Facts. China Highlights. Sep. 7, 2021: веб-сайт. URL: <https://www.chinahighlights.com/travelguide/tourism.htm> (дата звернення 23.03.2023).
23. Ferrari G., Jimenez J. M., Secondi L. The role of tourism in China's economic system and growth. A social accounting matrix (SAM)-based analysis. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1331677X.2021.1890178> (дата звернення 23.03.2023).
24. History of China Tourism and Travel Agencies. Travel China Guide. Apr. 26, 2021: веб-сайт. URL: <https://www.travelchinaguide.com/essential/identify-agency-history.htm> (дата звернення 26.03.2023).
25. Lee A. China's tourism industry expected to remain weak early in 2021 amid fresh coronavirus travel curbs. *South China Morning Post*. China Makro Economy (China economy). Februar 11, 2021. URL: <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3121489/chinas-tourism-industry-expected-remain-weak-early-2021-amid> (дата звернення 23.03.2023).
26. Sun L. China's decimated US\$1.5 trillion tourism industry buckles under coronavirus pressure with no end in sight. *South China Morning Post*. China Macro Economy (Tourism). Februar 3, 2022. URL: <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3165675/chinas-decimated-us15-trillion-tourism-industry-buckles-under> (дата звернення 27.03.2023).
27. Mazaraki A., Boyko M., Bosovska M., Vedmid N., Okhrimenko A. Formation of the national tourism system of Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2018. № 16 (1). P. 68–84.
28. Волощук Р. А., Ничипоренко А. В. Особенности кухни народов мира. Киев: Реклама, 1990.
29. Альхабаш О. А., Тумко І. М. Кулінарна подорож. Найкращі кухні світу. Харків: Віват, 2014. 192 с.
30. Челембієнко В.А., Зигуля С.В. Кухня народів світу. Харків: Прапор, 1993. 463 с.

31. Рибалко С. «Сузір'я» Мяо. Костюмні традиції давнини. *Українська асоціація китаєзнавців*. 2020. Випуск 1. URL: <https://sinologist.com.ua/rybalko-s-suzir-ya-myao-kostyumni-tradytsiyi-davnyny/> (дата звернення 29.03.2023).
32. Жуковская Н. Л. Категории и символика традиционной культуры монголов. М: Наука, 1988.
33. Лебедева І.М. Особливості використання культурної спадщини первісної доби в туризмі. *Ad orbem per linguas. До світу через мови*: матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції (13–14 травня 2021 р.). Київ, 2021. С. 584–585.
34. Лебедева І.М. Перспективи розвитку етнокультурного туризму в Африканському туристичному регіоні. *Інноваційна парадигма розвитку економіки, фінансів, обліку та права*: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 15 вересня 2021 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2021. С. 33–34.
35. Лебедева І.М. Дерев'яна сакральна архітектура України як туристичний ресурс. *Ad orbem per linguas. До світу через мови*: матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції «Україна у транскультурному й мультимодальному світі» (25 травня 2022 р.). Київ, 2022. С.447–449.
36. Zhao Y., Liu B. The evolution and new trends of China's tourism industry. *National Accounting Review. Special Issue: Sustainable tourism and economic growth*. 2020. Volume 2, Issue 4. P. 337–353. DOI: 10.3934/NAR.2020020 URL: <https://www.aimspress.com/article/id/5f917990ba35de0712132308>

ДОДАТКИ

Таблиця 1.1

Нематеріальна культурна спадщина у країнах світу (приклади)
(складено за даними [1, 2, 7])

Нематеріальна культурна спадщина	Елементи (об'єкти), рік включення
усні традиції та форми вираження	«Манас» – киргизький епос (2013), «Аскія» – узбецький гумор (2014) та ін.
виконавське мистецтво	Грузинський поліфонічний спів (2001, 2008), ляльковий театр «Ваянг» (Індонезія, 2003, 2008), танго (Аргентина, 2009), тибетська опера (Китай, 2009), фламенко (Іспанія, 2010) та ін.
звичаї, обряди, святкування; знання та практика, що стосується природи та всесвіту	Малюнки на піску народу вануату (Вануату, 2003, 2008), система космобачення племені кальявая в Андах (Болівія, 2003, 2008), «Царі Коляди» – традиційне народне свято (Білорусь, 2009), «Санке-мон» – ритуал спільної рибної ловлі (Малі, 2009), соколине полювання (Саудівська Аравія та ще 10 країн Європи та Азії, 2010), середземноморська дієта (Іспанія, Італія, Марокко, 2010), український борщ (Україна, 2022) та ін.
традиційні ремесла	Текстильне виробництво народності лі (Китай, 2009), Петриківський розпис (Україна, 2013), лаваш (Вірменія, 2014) та ін.
У декількох галузях (областях)	Культурний простір бедуїнів (Йорданія, 2005, 2008) та ін.